

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Till regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 STOCKHOLM
m.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar angående regeringens förslag med Dnr M2017/01639/R

Vattenmiljö och vattenkraft

Sammanfattning

Stödföreningen för småskalig vattenkraft är positiv till regeringens förslag att ta bort båtnadskravet, att tolkningen av nollalternativet ändras och att en fond inrättas. Men vi avstyrker ändå förslaget i sin helhet eftersom vi inte anser att åtgärderna är tillräckliga. Vi anser att småskalig vattenkraft har en potential att spela en viktig roll i omställningen till förnyelsebar energiproduktion och därför är viktig för att Sverige ska kunna nå klimatmålen. Nyttan överväger nackdelarna ur miljösynpunkt, och småskalig vattenkraft spelar en större roll i det lokala näringslivet på flera orter på landsbygden, än vad som kommit fram i debatten. Vi delar de farhågor som framförts av många i branschen att regeringens förslag i praktiken kan leda till en avvecklingsplan och att risken med att ge berörda myndigheter ännu mer makt är att ett tusental små vattenkraftverk kommer att tvingas lägga ner och riva ut. Miljökonsekvenserna av detta är inte tillräckligt utredda. Vi anser att vattenförvaltningen behöver ses över. De myndigheter som idag fattar besluten klarar inte att göra de avvägningar som krävs mellan olika intressen. Detta liksom myndigheternas arbets sätt, leder till onödiga konflikter. Vi vill därför att viktiga beslut inom vattenförvaltningen fattas av riksdag och regeringen. Vattenförvaltningen behöver förankras bättre demokratiskt.

Inledning

Regeringens förslag "Vattenmiljö och Vattenkraft" från Miljö och Energidepartementets bygger på ramdirektivet för vatten och Energiöverenskommelsen i juni 2016. Under våren 2016 uttalade Riksdagen att "En rimlig målsättning är att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter ska ha tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken. För att detta mål ska kunna uppnås på ett bra och effektivt sätt är det en förutsättning att tillståndprocesserna är flexibla och kan anpassas så att inte utövare av småskalig vattenkraft får orimliga kostnader vid nya tillståndsprövningar."

Stödföreningen anser inte att Regeringens förslag innehåller några förenklingar. Förslaget innehåller regler som allvarligt inskränker den grundläggande rätten till prövning av beslut. Det innebär en ändring av lagstiftningen som kan medföra att myndigheterna kommer att konfiskera mellan 1500–1700 kraftverk som tvingas läggas ner. Det leder till omotiverade inskränkningar av äganderätten. Vi ser allvarligt på detta och att det sker utan att det finns tillräckligt starka motiv och en saklig grund.

Om småskalig vattenkraft

Stödföreningen anser att småskalig vattenkraft spelar en viktig roll och kan komma att spela en större roll i omställningen till förnyelsebar energiproduktion och utfasningen av fossila bränslen. Det finns en potential att bygga ut småskalig vattenkraft och fördubbla produktionen med de kraftverk som är verksamma idag, genom effektivisering och investeringar. Det finns möjligheter att tredubbla produktionen om staten tillåter fler äldre anläggningar på landsbygden att börja producera el.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Vattenkraften är det renaste energislaget med mycket låga nästan inga utsläpp av klimatgaser. Det är så länge det regnar en förnyelsebar energikälla. Vattenkraften är därmed den bästa möjliga tekniken för produktion av el. Småskalig vattenkraft skapar arbetstillfällen på landsbygden.

Elproduktionen vid många små kvarnar och sågar är en förutsättning för verksamheten som i många fall har stor betydelse för det lokala näringslivet. Det är en omständighet som getts litet utrymme i regeringens PM. Småskalig vattenkraft kan spela en roll som reglerkraft lokalt. De flesta små vattenkraftverk ligger i södra Sverige där mest elström konsumeras. Småskalig vattenkraft bör även tillmätas en betydelse för landets beredskap eftersom många små anläggningar är svårare att slå ut än ett fåtal stora. Stödföreningen anser att regeringens förslag bygger på ett storskaligt tänkande och är för ensidigt och generellt inriktat på nationell reglerkraft.

Stödföreningen tycker det är positivt

- att lönsamhetskravet, eller båtudskravet, tas bort.
- att tolkningen av nollalternativet ändras för de anläggningar som i förslaget beskrivs som "lagligen tillkomna". Detta borde gälla alla äldre anläggningar eftersom de är tillkomna efter sin tids regelverk och därmed ska anses lagligen tillkomna.
- att en fond inrättas för åtgärder (dock oklart om pengarna kommer att räcka, och vem som får nytta av pengarna).
- att ett moratorium föreslås underställas en nationell prioriteringsplan.

Likhet inför lagen

Stora kraftverk friskrivs i stor utsträckning från krav på åtgärder. All fokus läggs på åtgärder inom småskalig vattenkraft. Det är tveksamt om detta är förenligt med EU:s principer om likabehandling och proportionalitet. Förslagets utformning gör att risken är stor att myndigheter bedömer olika i olika delar av landet.

Fonden

Enligt förslaget ska kostnader för att överklaga myndighets beslut inte täckas av fonden. Det kommer att göra det svårt för många att överklaga, och få sin sak prövad i högre instans. Kostnadsfrågan har varit en kärnfråga i den konflikt som uppstått mellan länsstyrelser och kraftverksägare. Risken är att kammarkollegiets strategi, om att göra det så dyrt för kraftverksägarna att de av ekonomiska skäl väljer tvingas att lägga ner och riva ut, kommer att fortsätta generera konflikter. Kostnaderna för eventuella utrivningar kan bara delvist täckas av fonden, enligt förslaget. Det juridiska ska täckas av ägaren, för både rivningslov och skadeskydd vid eventuell rivning. Även här är risken stor att det uppstår orimliga kostnader som inte står i proportion till nyttan. Förslaget beskriver inte heller hur och vem som ska hantera fonden och hur besluten kommer att tas.

Äldre tillstånd

Urminnes hävd och privilegiebrev ska enligt regeringens förslaget inte jämföras med tillstånd, de anses därmed **inte vara lagligen tillkomna**. När miljöbalken infördes gjorde riksdag och regering utfästelser om att gamla tillstånd skulle gälla. Så har myndigheter och domstolar också tillämpat lagen fram till 2012. Efter april 2012 blev flera hundra vattenkraftsanläggningar olagliga utan närmare motivering. Samma sak gäller cirka 6000 dammbyggnader.

Den ändrade inställningen bygger på att miljörettsjurister lyckats hitta ett misstag i MB 5 § i övergångsbestämmelserna som uppkom när den skrevs. Den rättstillämpning som myndigheterna nu tillämpar är omtvistad, och vi anser att den bygger på en alltför bräcklig grund.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Att olagligförklara alla anläggningar med äldre tillstånd känns inte värdigt en rättsstat och får karaktären av retroaktiv lagstiftning och bestraffning för att ha bidragit till Sveriges industrialisering. Vi anser att det är rimligt att gammal hävd, privilegiebrev och häradsdomar ska ha samma rättsverkan som tillstånd enligt Vattenlagen och Äldre vattenlagen. Vi föreslår därför att regeringen istället låter lagstiftningen bygga på vattenverksamhetsutredningens tolkning av gällande lagstiftning, att de äldre kraftanläggningarna är lagligt tillkomna.

Nyprövning-omprövning

I förslaget föreslås en ändring vid prövning av verksamheter med äldre tillstånd. Det måste definieras tydligt vad som menas med äldre tillstånd eftersom det är av avgörande betydelse vid en prövning. Enligt förslaget ska MKB vid en prövning av verksamhet med äldre tillstånd beskriva rådande natur- och miljöförhållande vid tidpunkten för tillståndsansökan. Äldre anläggningar som drivs av urminnes hävd eller med privilegiebrev anses enligt förslaget inte vara lagliga. Det innebär att de måste söka nya tillstånd av hela anläggningen och alla dess delar genom nyprövning, istället för omprövning. I MKB ska 0-alternativet beskrivas så som det såg ut någon gång för länge sedan, i vissa fall för 500 år sedan. Det känns som ett orimligt och näst intill omöjligt krav att rekonstruera de förhållanden som rådde så långt innan anläggningen fanns.

Stödföreningen anser att alla äldre anläggningar för vattenkraft är tillkomna efter sin tids regelverk och att de därmed ska anses lagligen tillkomna. Omprövning enligt kommande lagstiftning ska utgå från dagens kulturgeografiska verklighet och får inte vara mer ingripande än att verksamheten kan fortsätta. Det är därför orimligt att kräva nyprövning av gamla verksamheter (särskilt som det är klarlagt att syftet med det har varit att göra det så dyrt att ägarna ska tvingas lägga ner och riva ut). Det måste vara samma villkor som gäller även för äldre anläggningar som kan åberopa urminnes hävd eller privilegiebrev.

I de fall anläggningarna inte får tillstånd innebär förslaget att de tvingas lägga ner och riva anläggningen. Det är i princip liktydigt med konfiskation av privat egendom. Detta ska enligt EU inte kunna ske utan att det finns ett oerhört starkt allmänintresse. Föreningens uppfattning är att det är tveksamt om det verkligen rör sig om ett allmänintresse. Opinionssiffror för vattenkraften och framväxande lokala opinioner mot kampanjen, pekar på att det i själva verket rör sig om ett särintresse. Motståndarna framstår som en liten men högljudd minoritet, som dock lyckats skaffa sig ett väldigt stort inflytande inom statsförvaltningen. En brist i det nya förslaget som föreningen ser det, är att kraftverksägaren inte kommer att kunna överklaga och får heller ingen möjlighet att yttra sig i beslut som fattas av myndigheten.

Den demokratiska förankringen

80 procent positiva till vattenkraften. Bara sex procent stöder de som vill riva ut. Det visar en färsk undersökning av SOM-institutet. En majoritet i riksdagen är för småskalig vattenkraft. EU kräver inte att Sverige river ut vattenkraften för att uppnå målen i vattendirektivet. Stödföreningen uppfattar detta som att en omfattande utrivning av småskalig vattenkraft inte har stöd bland folkflertalet i landet. Utrivningsagendan är heller inte klart uttalad av de myndigheter som fattar besluten. Istället använder man argument av typen "vi måste göra det här på grund av EU:s vattendirektiv", "vi följer bara lagen" eller "vi måste anpassa den svenska lagstiftningen till EU-rätten".

Det är svårt att hitta stöd för detta i direktivet. Det är svårt att hitta stöd för det även i den svenska lagstiftningen. EU-kommissionen har två gånger klargjort att man inte kräver att Sverige river ut dammar och kraftverk för att uppnå målen i direktivet. Vi anser därför att dessa uttalanden är vilseledande, att kampanjen mot småskalig vattenkraft inte vilar på demokratisk grund, och att lagstödet för den är ytterst tveksamt.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Uttalanden från enskilda tjänstemän, en och annan skrivelse från kammarkollegiet och framför allt den omfattande lobbyverksamheten från några organisationer som vill riva ut den småskaliga vattenkraften är desto tydligare i sitt budskap om vilka mål man har.

Av regeringens förslag att döma fortsätter ansvariga, både på departementet och på myndigheterna att föra allmänheten och politikerna bakom ljuset med uttalanden som "...för att leva upp till EU-rätten".

Ramdirektivet för vatten (2000)

Stödföreningen ifrågasätter om det är rimligt att en handfull myndighetspersoner både översätter, tolkar och tillämpar vattendirektivet. En jämförelse med Danmark, exempelvis, visar att där är det regeringen som fattar beslut om mål och åtgärder, medan det i Sverige bara hamnar på regeringens bord om en myndighet begär överprövning. Detta menar vi är orimligt. Viktiga beslut bör fattas av folkvalda politiker för att arbetet med förvaltningen av vatten ska få en demokratisk förankring. Vattendirektivet baseras även på en lokal förankring för den successiva förbättringen av Europas vattenkvalitet.

Vattendirektivet kräver inte utrivning av småskalig vattenkraft. Vad EU-kommissionen däremot vill är att medlemsstaterna tar hänsyn vid nybyggnation av infrastruktur och nyproduktion av vattenkraftverk. För befintliga anläggningar kan det därför bara bli en fråga om åtgärder i form av fiskvandringvägar och liknande. Vattendirektivet ställer inga krav på att återskapa påstådda föregående biotoper, utan vill säkerställa vandringmöjligheter där detta är genomförbart och behövligt. Eftersom vattendirektivet har tolkats mer stringent i andra länder, bryter det svenska förslaget mot EU:s harmoniseringskrav. Vattendirektivet förutsätter att medlemsstaterna gör avvägningar mellan olika samhällsintressen. Stödföreningen anser att för många beslut i vattenförvaltningen idag fattas av enskilda tjänstemän som i stor utsträckning saknar kompetens för att göra avvägningar mellan olika samhällsintressen.

Vattenförvaltningen i stort

Många av de myndigheter som idag fattar avgörande beslut för människors framtid och försörjning på landsbygden har alltför ensidig fokus på kompetens när de anställer. Personer med egna intressen söker sig till tjänster där de kan vara med att påverka, vilket kan påverka myndighetens trovärdighet i allmänhetens ögon. Ett antal jävsärenden har redan förekommit inom vattenförvaltningen. Sverige måste organisera om vattenförvaltningen. Det fungerar inte idag. Myndigheterna ger varandra order, och har samlat såväl den lagstiftande som verkställande och dömande makten i samma händer. Det är odemokratiskt och orättvist. Viktiga beslut inom vattenförvaltningen bör tas av politiken med ett tydligt inflytande av de som lever i den miljö som besluten gäller. Stödföreningen anser att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker hur vattenförvaltningen kan organiseras på ett sätt så att den demokratiska förankringen blir bättre, och medborgarnas förtroende för myndigheterna kan öka igen.

Stoppregeln-Weserdomen

Regeringens förslag (5 kap 3 §) innebär att Weserdomen införlivas i miljöbalken. Stödföreningen avstyrker bestämt detta förslag som innebär en överimplementering av ramdirektivet för vatten. Det är inte syftet i vattendirektivets övergripande mål. Förslaget innebär att en rimlighetsavvägning (enligt proportionalitetsprincipen) inte får resultera i en försämring av vattnets eller äventyra en beslutad miljökvalitetsnorm. Genom detta tar man endast hänsyn till vattendirektivet men inte till översvämningsdirektivet eller förnybarhetsdirektivet. Stödföreningen anser att kapitel 4.7 i ramdirektivet för vatten bör tolkas som det var tänkt när EU beslutade om direktivet. Domen om Österrikes beslut när det gäller vattenkraftverket Schwarze Sulm visar att EU-domstolen anser att den tolkningen är riktig. Det är rimligt att också väga in den domen när lagen nu ska skriva om.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Nationell plan

En nationell plan bör beslutas av riksdag eller regering. Inte av Havs- och vattenmyndigheten eller någon annan myndighet. Stödföreningen anser att en nationell plan kan vara en bra arbetsmetod, förutsatt att man i det arbetet klarar att göra avvägningar och ta hänsyn till andra samhällsintressen än sportfiske (vilket sällan bedrivs i de mindre vattendrag där småskalig elproduktion sker). I dagsläget är vi tveksamma till att tillstyrka en nationell plan om den ska beslutas av samma myndigheter och av samma tjänstemän som idag dominerar vattenförvaltningen. Vi anser att detta bör vara en uppgift för en kommande utredning av den svenska vattenförvaltningen hur vi ska kunna återställa förtroendet för de myndigheter som arbetar med frågan. Föreningen tycker det är tveksamt att övergripande beslut, som den nationella planen, kommer att tas av myndigheter. Det är vår uppfattning att viktiga beslut bör tas av folkvalda politiker. Man kan ifrågasätta om det är demokratiskt att delegera beslut av den typen till myndigheter. Vi anser även att kommunerna borde ha ett inflytande eftersom beslut om dammar och vattennivåer i många fall påverkar fler invånare i en kommun än de direkt berörda.

Om löpande omprövningar

Det är några namn som dyker upp ofta i debatten om småskalig vattenkraft. Gemensamt för många av dessa är att de har eller har haft anknytning till utbildningen för miljöjurister vid Uppsala universitet. Det är naturligtvis positivt om man kan skapa nya arbetstillfällen för miljöjurister. Men det framgår ingenstans att detta är en del av syftet med kampanjen mot småskalig vattenkraft. Därför är vi förvånade över förslaget om löpande omprövningar. Stödföreningen har svårt att se att det skulle vara nödvändigt att tvinga kraftverksägare att regelbundet söka nya tillstånd annat än i de fall där verksamheten ändras, eller anläggningen förändras på ett sätt som påverkar vattenflödet eller fiskens möjligheter att vandra. Stödföreningen föreslår att man istället formulerar en lagtext där det framgår när och under vilka omständigheter som kraftverksägaren måste söka nytt tillstånd.

Miljökvalitetsnormer

Regeringen bör utreda hur Sverige tillämpar miljökvalitetsnormerna. Det är inte rimligt att dessa tillämpas på ett sätt så att det blir omöjligt att ta hänsyn till andra intressen. En omständighet som försvårar dialog och samverkan är att klassificeringen av ett vattendrag kan påverkas av att det finns ett enda fysiskt hinder, exempelvis en damm. Det blir särskilt tveksamt som klassificeringen av vattendragen i många fall inte bygger på vetenskapliga fakta, inhämtade på ett objektivt sätt, utan av kostnadsskäl genomgående sker genom anonyma bedömningar. En genomläsning av originalöversättningen av vattendirektivet väcker frågan varför EU och Sverige inte har samma definition av begreppet miljökvalitetsnorm.

Värdefulla kulturmiljöer hotas

Värdefulla kulturmiljöer och anläggningar som både alstrar och inte alstrar eller säljer el riskerar att svepas med i den statliga kampanjen. Föreningen menar att många sågar eller kvarnar är så värdefulla att det är ett allmänt intresse att ha dessa kvar. En ny lagstiftning får därför inte innebära att värdefulla kulturmiljöer tvingas riva sina anläggningar i en allmän strävan att "återställa" eller "återskapa" ett ursprungligt tillstånd.

Fisk och vandringshinder

Stödföreningen anser att regeringen bör utreda hur och varför det blivit så stor fokusering på vandringshinder och fisk vid småskalig vattenkraft i Sverige, när dammar utan vattenkraftsproduktion inte verkar utgöra vandringshinder.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Större delen av vattendirektivet handlar om utsläpp av närsalter, gifter och kemikalier. Även grundvattnet får stort utrymme i ramdirektivet, men mycket lite utrymme i den svenska vattenförvaltningen.

Kommentarer till kapitel 3 i promemorian

Moratorium och den nationella planen

Det är gott och väl att den pågående hetsjakten på småskalig vattenkraft nu upphör. Men det är bara tillfälligt. Om inte vattenförvaltningen organiseras om i grunden, så kommer samma myndigheter, och samma tjänstemän att fatta samma beslut som idag, men nu efter en viss ordning istället, ordningen i den nationella planen. Miljökvalitetsnormer, och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter, kommer att leda till att kraven på "moderna" miljövillkor kommer att göra det mycket svårt för den småskaliga vattenkraften att få tillstånd. Särskilt om domstolarna ska gå efter Havs- och vattenmyndighetens föreslagna klassificering av vattenkraften, med indelning i tre klasser efter storleken på elproduktionen, där bedömningen om vilka som är nyttiga tolkas som samhällsnyttiga som i sin tur tolkas som viktiga som reglerkraft. Samma sak gäller försämringsförbudet, enligt den tolkning som gjorts av Weserdomen, samt den överimplementering som den svenska utformningen av miljökvalitetsnormerna innebär. Stödföreningen menar därför att riksdag och regering måste se över och definiera vad man menar med "moderna miljövillkor", samt utreda om den svenska utformningen av reglerna kring miljökvalitetsnormer verkligen är rimlig med hänsyn till ramdirektivets kapitel 4, punkt 7, och proportionalitetsprincipen.

Förslag om att införa en "sakkunnig"

Domstolen ska förordna en sakkunnig. Regeringen utser sakkunniga och domstolen väljer. Verksamhetsutövaren tvingas betala kostnaden för den sakkunnige. Så vad är skillnaden mot tidigare, egentligen? Hur utses de sakkunniga och vilken sakkunskap kommer man att kräva? Blir det jurister, biologer, fiskerikonsulenter eller vad?

Det är en uppenbar risk att enskilda kraftverksägare hamnar ännu mer i underläge i domstolarna än de gör nu om detta förslag går igenom. Det råder redan obalans genom att s.k. miljöorganisationer som sportfiskare och älvräddare med flera har talerätt i domstol. Att den sökande ska betala den sakkunniges kostnader riskerar att göra det så dyrt att en del kraftverksägare inte kommer att ha råd med tillståndsprocessen. Man lägger på den sökande ytterligare en kostnad. Att den sakkunnige förordnas av domstolen är ingen garanti för objektivitet. Det visar om inte annat ett stort antal anmälningar om jäv som behandlats av mark- och miljödomstolarna. I flera fall använder mark- och miljödomstolarna medlemmar av organisationer som är öppet fientliga mot vattenkraften som sakkunniga ledamöter redan idag.

Samordnad prövning av alla verksamheter

Detta kan vara tveksamt med hänsyn till rättssäkerheten i synnerhet som enstaka tjänstemän får alltför stort inflytande vid sammanvägning av olika intressen.. Om vattenmyndigheterna och länsstyrelserna får ett avgörande inflytande kan detta dessutom leda till att behandlingen av enskilda ärenden kommer att skilja sig åt beroende på var man bor i landet. Planen kan i vissa delar av landet få karaktären av avvecklingsplan, som en del kraftverksägare varnat för.

Energiöverenskommelsen och argumentet "leva upp till EU-rätten"

EU-kommissionen begär inte att Sverige ska lägga ner och riva ut den småskaliga vattenkraften. Det har kommissionen klargjort två gånger det senaste året. Ändå fortsätter enskilda tjänstemän och även företrädare för regeringen att påstå att Sverige måste ställa långtgående krav på redan befintliga vattenverksamheter för att "leva upp till EU-rätten". Detta är vilseledande och stämmer inte med verkligheten. Det handlar om tolkningar som gjorts av enskilda tjänstemän.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Påståendet får många att tro att det handlar om en tvingande lag. När det i själva verket lite olika tolkningar av EU-domstolen. Den svenska överimplementeringen av vattendirektivet, och svenska myndigheters tolkning av Weserdomen.

Stödföreningen anser att det är anmärkningsvärt att man i detta sammanhang inte nämner EU-domstolens dom rörande vattenkraftverket Schwarze Sulm, i Österrike. Domstolen konstaterade att ett småskaligt vattenkraftverk kunde vara ett allmänt intresse av större vikt, och att Österrike därför inte bröt mot ramdirektivet för vatten genom att tillåta det. Österrike hänvisade till artikel 4.7 i ramdirektivet (2000/60) och EU-domstolen gav Österrike rätt. Därmed tolkade man kapitel 4.7 så som det står i direktivet, i alla fall i originalöversättningen, vilket skulle innebära att Sverige inte behöver förbjuda all försämring av statusen i en ytvattenförekomst för att "leva upp till EU-rätten". Det är med andra ord ett rent påhitt. Man väljer att enbart hänvisa till de domar som talar för en hårdare tolkning av direktivet, och bortser från de domar som talar för att undantagen i direktivet faktiskt också ska kunna ha rättsverkan. Inte bara i Österrike, utan även i Sverige.

Erfarna miljöjurister som Magnus Fröberg och Ulf Bjällås har också förklarat att det är viktigt att Sverige inför de undantagsbestämmelser som finns i ramdirektivet i svensk lag. Riksdagen har möjlighet att ta upp frågan och fatta ett majoritetsbeslut om att småskalig vattenkraft är ett allmänt intresse och därför ska omfattas av undantaget i kapitel 4.7 i ramdirektivet.

Inte bara kraftverksägare berörs

Småskalig vattenkraft driver småföretagande på landsbygden! Staten måste också ta hänsyn till de verkstäder, kvarnar och sågar som fortfarande är i bruk. Inte bara för deras kulturhistoriska värde, utan också för vad de innebär som småföretag som producerar varor vare sig de tillverkar industriprodukter, möbler, mal utsäde åt bönderna, producerar korn och säljer till charkföretag eller sågar timmer åt skogsägarna i trakten. Dessutom genererar dessa företag sysselsättning för andra industriföretag, verkstäder mm. Människor på landet försörjer sig och sina familjer på dessa företag och de har andra småföretag som kunder. Hembygdsföreningar som äger en kvarn har också hamnat i svårigheter på grund av kravet på att söka tillstånd enligt miljöbalken. Många har helt enkelt inte råd. Konsekvensen blir att föreningarna läggs ner och verksamheten upphör. Att inte ta hänsyn till dessa småföretag och föreningar, utan bara se frågan i ett nationellt elmarknadsperspektiv, bäddar för att klyftan mellan stad och land vidgas ytterligare, och föraktet för myndigheter och politiker fördjupas. Vi vet att lokala opinioner växer fram i flera av de bygder där länsstyrelserna gått fram hårdast i sin tillsyn. Det visar att det är långt fler som berörs av myndigheternas beslut än de som står som ägare till själva kraftverken. Många som sätter sig in i frågan har väldigt svårt att se hur det som ligger i den andra vågskålen, den biologiska mångfalden och miljöintresset, verkligen kan väga tyngre ur ett allmänt samhällsperspektiv. I många kommuner är missnöjet med statens kampanj mot småskalig vattenkraft stort. Det är ett av skälen till att Stödföreningen för småskalig vattenkraft har bildats.

Slutord

Stödföreningen anser det tveksamt att ge samma myndigheter som skapat problemen för småskalig vattenkraft ännu mer makt. Vilket man gör med regeringens förslag att låta berörda myndigheter besluta om den nationella planen, bland annat. Att man tar bort möjligheten att överklaga vissa beslut anser vi mycket tveksamt. Om alla kraftverk som inte anses ha "moderna tillstånd" betraktas som olagliga, innebär det att dessa måste söka nya tillstånd genom nyprövning. Det är också tveksamt. Om Sverige inför i lagen att inga verksamheter får tillåtas om det kan äventyra eller försämra vattnets ekologiska status, då innebär det med den tolkning av miljö kvalitetsnormen som berörda myndigheter beslutat, att det kommer att bli mycket svårt för små kraftverk att få tillstånd.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Eftersom det gäller större delen av de minsta kraftverken, så kan en konsekvens av regeringens förslag bli att 70-80 procent av den småskaliga vattenkraften tvingas lägga ner och riva ut. Vi har svårt att se att detta ligger i linje med den uppmaning regeringen fick av en majoritet i riksdagen att skapa enklare regler för den småskaliga vattenkraften i syfte att ägarna inte skulle tvingas lägga ner och riva ut. Det verkar istället som regeringens förslag bäddar för berörda myndigheter att fortsätta driva sin utrivningsagenda. Stödföreningen anser därför att riksdag och regering måste ta initiativ som innebär att äldre tillstånd återigen betraktas som lagliga.

En majoritet i riksdagen har krävt enklare regler för småskalig vattenkraft. Syftet med det var att den småskaliga vattenkraften skulle kunna överleva dyra tillståndsprocesser. Istället planerar svenska myndigheter en planmässig avveckling. Det är i alla fall vad flera analytiker som granskat regeringens förslag kommit fram till. Otydligheten i förslaget, och alla hänvisningar, ökar oron bland verksamhetsutövarna. En annan sak som oroar inte bara ägare till kvarnar och sågar på landsbygden, utan också en rad andra företag som riskerar att drabbas, är att regeringens förslag innebär att myndigheterna kommer att få ännu mer makt. Och att möjligheten att överklaga begränsas. Förslaget ökar den förskjutning av makt från folkvalda politiker till tjänstemän som flera remissinstanser redan utpekat som ett av grundproblemen inom vattenförvaltningen. Problemet blir inte mindre av att flera tjänstemän på berörda myndigheter har fått sin oväld ifrågasatt efter avslöjanden att de är medlemmar eller aktiva i organisationer eller grupper som är uttalade motståndare till vattenkraften och aktivt driver krav på utrivning.

Avslutningsvis vill vi framföra att vi anser att riksdagen måste fatta beslut om den småskaliga vattenkraftens framtid i Sverige. Det är inte demokratiskt att smygvägen lägga ner små kraftverk genom att vilseleda allmänheten och politikerna. Det måste vara ett politiskt beslut, det måste finnas möjlighet till debatt och myndigheterna måste rätta sig efter politikernas beslut. Som det är idag går det inte att utkräva något ansvar. Alla skyller på någon annan, oftast EU. Ska vi tillåta småskalig vattenkraft eller inte? Det måste avgöras av riksdagen.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft
Karlstad 2017-10-02

Eva Nilsson, vice ordförande

070-829 10 05

eva.nilsson@vattenmiljovarmland.se

Styrelsen för Stödföreningen för småskalig vattenkraft

Ragnhild Ahrel, ordförande

Sven Borei, kassör

Göran Fredriksson, press

Dag Ahlenius, ledamot

Eva Nilsson, vice ordförande

Göran Åhrén, sekreterare

Lars Bredberg, ledamot

Håkan Toftén, ledamot

Adress

Stödföreningen för småskaligt vattenkraft

c/o Sven Borei PL 3181 – Koksås

443 38 Lerum